

TITLUL I

Transmisiunea moștenirii

Capitolul I. Dreptul de opțiune succesorală

Secțiunea 1. Caracterul irevocabil al actului de opțiune succesorală

I. Acceptare tacită. Caracter irevocabil. Nulitatea declarației ulterioare de renunțare. Certificat de vacanță succesorală. Necitarea persoanei cu vocație succesorală. Necompetența notariatului care a emis certificatul. Nulitate

C. civ., art. 689, art. 691

I. Prima instanță a reținut că la data de 12 mai 1961 a decedat H.S., astfel cum rezultă din certificatul de moarte nr. 3173/12 mai 1961 eliberat de Consiliul Popular al Raionului Gheorghiu Dej București.

Din declarația martorei A.I.A., rezultă că după decesul defunctului S.H., fiul său, H.D.N., s-a comportat ca și moștenitor al tatălui său, preluând obiectele de mobilier și dispunând de bunurile mobile rămase de pe urma defunctului.

Totuși, ulterior, prin declarația autenticată la Notariatul de Stat T.V., H.D.N. a declarat că renunță la succesiunea tatălui său H.S., decedat la data de 12 mai 1961, cu ultimul domiciliu în București, str. G. nr. 14, Raionul G.D.

În baza acestei declarații de renunțare la moștenire, Notariatul de Stat al Raionului Târgoviște, Regiunea Ploiești a eliberat certificatul de vacanță succesorală nr. 450/8 decembrie 1962 de pe urma defunctului H.S., în cadrul dosarului succesoral nr. 450/1962, reținându-se în cadrul masei succesorale imobilul situat în București, str. B. nr. 11, parter, ap. 2, Raion T.V.

H.D.N. a efectuat acte de dispoziție cu privire la bunurile mobile ce făceau parte din masa succesorală rămasă de pe urma defunctului

H.S., multe din bunuri înstrăinându-le. În aceste condiții, având în vedere că și-a manifestat intenția clară de a accepta moștenirea, instanța a apreciat că H.D.N. a acceptat tacit moștenirea defunctului H.S.

Un principiu de bază ce guvernează materia succesiunilor este acela că actul de opțiune succesorală este un act juridic irevocabil. Moștenitorul care a exercitat dreptul de opțiune succesorală nu mai poate reveni asupra alegerii făcute. Acest principiu operează cu caracter absolut în cazul acceptării pure și simple a moștenirii. Ca efect al unei asemenea acceptări, în mod irevocabil se consolidează calitatea de moștenitor, el nemaiputând reveni asupra alegerii făcute. În aceste condiții, renunțarea ulterioară la succesiune este lipsită de efect juridic asupra actului inițial de acceptare, astfel cum în mod constant au statuat jurisprudența și doctrina.

Față de acestea, având în vedere că H.D.N. deja acceptase tacit moștenirea defunctului H.S. (acceptare tacită ce are aceeași valoare ca și acceptarea expresă), acesta nu mai avea dreptul să revină asupra acceptării, deci nu mai putea renunța în mod valabil la succesiune.

De fapt, declarația nu a reprezentat o autentică renunțare la succesiune, ci a fost o acoperire a preluării ilegale de către stat a imobilului bun succesoral, în timpul regimului comunist.

În consecință, instanța a constatat ineficiența declarației de renunțare la moștenirea defunctului H.S., dată de H.D.N.

Referir la certificatul de succesiune vacantă nr. 450/8 decembrie 1962 emis în dosarul succesoral nr. 450/1962 de fostul Notariat de Stat al Raionului Târgoviște Regiunea Ploiești, instanța a constatat că acesta a fost întocmit cu încălcarea dispozițiilor legale.

Astfel, potrivit art. 1 din Decretul nr. 40/1953 privitor la procedura succesorală notarială, în vigoare la data decesului defunctului S.H., procedura succesorală era de competența notariatului de stat al raionului în raza căruia defunctul și-a avut ultimul domiciliu.

În cauza de față, astfel cum s-a arătat anterior, ultimul domiciliu al defunctului a fost în București, str. G. nr. 14, Raionul G.D.

Având în vedere că certificatul de succesiune vacantă a fost eliberat de un alt notariat decât cel al raionului în raza căruia defunctul și-a avut ultimul domiciliu, instanța a constatat că s-a încălcat competența teritorială absolută în materia dezbaterii succesoriale, fapt ce atrage nulitatea absolută a certificatului de vacantă succesorală.

Articolul 13 din Decretul nr. 40/1953 stabilește obligația notarului de a dispune citarea tuturor persoanelor care au vocație la moștenire.

În cadrul procedurii succesorală ce a făcut obiectul dosarului nr. 450/1962, notarul de stat nu a dispus citarea tuturor moștenitorilor legali ai defunctului, respectiv nu a dispus citarea lui H.D.N., care acceptase succesiunea în mod tacit, acesta fiind exclus de la moștenirea tatălui său, prin întocmirea certificatului de succesiune vacanță.

II. Tribunalul a reținut, în esență, că după decesul defunctului S.H., fiul său, H.D.N. s-a comportat ca un adevărat moștenitor, în sensul că a preluat bunurile mobile aflate în proprietatea tatălui său, pe care le-a adus la București, unde a locuit în ultimul an de viață, iar hainele le-a dat de pomană.

Așadar, în realitate, aceste acte fac dovada acceptării tacite a succesiunii de către autorul reclamantei, H.D.N., în sensul art. 689 și art. 691 C. civ., astfel încât acesta are calitatea de moștenitor legal.

Folosirea bunurilor succesorală, preluarea bunurilor mobile și donarea acestora reprezintă manifestări de voință ale autorului reclamantei în sensul acceptării succesiunii, cu atât mai mult cu cât H.D.N. este descendent în linie directă a defunctului, făcând parte din clasa I de moștenitori legali.

Așa cum în mod corect a reținut prima instanță, actul de opțiune succesorală este un act juridic irevocabil, iar moștenitorul care a exercitat dreptul de opțiune succesorală nu mai poate reveni asupra alegerii făcute, astfel încât renunțarea ulterioară la succesiune este lipsită de orice efect juridic.

Motivele de nulitate invocate de către reclamantă, și anume necompetența teritorială a notariatului care a emis certificatul de vacanță succesorală și necitarea tuturor moștenitorilor la dezbaterile succesiunii reprezintă, în realitate, motive de nulitate absolută, nu de nulitate relativă, astfel încât acțiunea în constatarea nulității este imprescriptibilă, fiind inaplicabil termenul de 3 ani prevăzut de art. 9 din Decretul nr. 167/1958.

III. În ceea ce privește critica vizând greșita respingere a excepției prescripției dreptului material la capătul de acțiune având ca obiect nulitatea certificatului de vacanță succesorală, Curtea a constatat că și aceasta este nefondată, întrucât în fața instanței de fond reclamanta-intimată a invocat atât motive de anulare – vicierie de consimțământ reprezentată prin violența morală exercitată de statul comunist asupra autorului H.D., pentru ca acesta să dea declarația de renunțare la succesiune – cât și motive de nulitate absolută: emiterea certificatului de vacanță succesorală de către un notariat necompetent și necitarea moștenitorului H.D. în cadrul procedurii succesorală ce a făcut obiectul dosarului nr. 450/1962.

rului nr. 450/1962 finalizat cu emiterea certificatului de vacanță succesorală.

*C.A. București, s. a III-a civ., min. și fam.,
decizia nr. 817 din 13 mai 2009, nepublicată*

Notă: A se vedea și nota de la speța nr. 114.

2. Acceptare tacită. Caracter irevocabil. Lipsa de efecte a declarației ulterioare de renunțare

C. civ., art. 689, art. 700

Cum M.C. a acceptat tacit succesiunea mamei sale în termenul de 6 luni prevăzut de art. 700 C. civ., renunțarea acestuia la succesiune după un interval de timp de peste 4 ani este lipsită de orice efect juridic asupra actului inițial de acceptare.

Spre deosebire de M.C., pârâta M.G. a renunțat expres la succesiunea mamei sale R.M., prin declarația înregistrată sub nr. 891/1994 la același birou notarial și nu a acceptat nici tacit succesiunea acesteia, recunoscând la interogatoriul luat de către reclamante că nu a locuit în imobilele rămase în succesiunea defunctei și nu a luat niciun bun.

*C.A. București, s. a III-a civ., min. și fam.,
decizia nr. 1612 din 24 noiembrie 2009, nepublicată*

Secțiunea a 2-a. Prescripția dreptului de opțiune succesorală

3. Succesibil aflat în stare de detenție în timpul regimului comunist. Suspendarea cursului prescripției

C. civ., art. 700
Decretul nr. 157/1958, art. 13 lit. a)

Pentru ca prescripția extinctivă să-și producă efectul său sancționator, este necesar, în ceea ce îl privește pe titularul dreptului la acțiune, să existe, pe lângă voința de a acționa, și posibilitatea reală (efectivă) de a se adresa organului de jurisdicție, solicitând protecția juridică a dreptului său subiectiv.

În speță, atât la data deschiderii succesiunii, cât și la data eliberării certificatului de moștenitor, autorul reclamantei s-a aflat în penitenciar, astfel încât a fost în imposibilitate să-și exprime opțiunea succesorală.

Această imposibilitate, în timpul regimului comunist, a reprezentat o împrejurare externă, extraordinară și invincibilă, fiind incidente dispozițiile art. 13 lit. a) din Decretul nr. 167/1958 privind suspendarea cursului prescripției extinctive, aspect reținut corect de instanța de fond. În consecință, în mod greșit a reținut instanța de apel că după ieșirea din penitenciar, autorul reclamantei nu mai avea posibilitate să accepte tacit sau expres succesiunea defunctei sale mame, ci numai să ceară repunerea în termen, conform art. 19 din Decretul nr. 157/1958.

Așa fiind și având în vedere că B.A. era moștenitor sezinar și pentru intrarea în posesie nu avea nevoie de eliberarea unui certificat de moștenitor, Curtea a constatat că instanța de apel ar fi trebuit să administreze probe și să analizeze motivul de apel privind acceptarea tacită a succesiunii defunctei A.L. de către autorul său B.A.

*C.A. București, s. a III-a civ., min. și fam.,
decizia nr. 331 din 18 februarie 2009, nepublicată*

4. Necunoașterea decesului. Întreruperea legăturilor cu defunctul. Caracterul constituțional și convențional al art. 700 C. civ.

C. civ., art. 700

Prima instanță a constatat că faptul că reclamantul-pârât nu s-a aflat în țară nu poate fi imputat acestuia, dar faptul că nu a păstrat legătura cu defunctul, că nu era în relații foarte bune cu acesta și cu familia, pentru a afla de deces, denotă dezinteres, atitudine ce nu poate fi interpretată decât ca fiind culpabilă reclamantului-pârât, astfel că s-a respins cererea sa de repunere în termenul legal de opțiune succesorală.

S-a constatat că reclamantul-pârât avea vocație la succesiunea defunctului, în rang preferențial, în comparație cu pârâtele, însă, prin neacceptare în termen, lasă deschisă calea colateralilor ordinari să vină la succesiune.

Curtea a constatat că susținerea încălcării prevederilor art. 46 din Constituție, prin recunoașterea, direct în baza acestui text constituțional, a calității recurentului-reclamant de unic moștenitor al defunc-

tului, prin înlăturarea prevederilor art. 700 C. civ., care trebuie considerate ca fiind în contra textului constituțional și deci abrogate, este vădit greșită, fiind modul unei interpretări personale și în afara problemei de drept în cauză.

Răspunzând acestei critici nefondate, Curtea a constatat că, dimpotrivă, Constituția României consacră drepturi fundamentale, între care și dreptul la moștenire, la nivel de principii într-un stat de drept, dar care-și găsesc reglementarea în legislația specifică din fiecare domeniu al dreptului în parte, care trebuie însă a fi în concordanță cu textele constituționale.

Susținerea că prevederile art. 700 C. civ. contravin art. 46 din Constituție nu poate fi primită, întrucât această reglementare a exercițiului dreptului la moștenire privind termenele, procedurile etc. presupun și o limitare legală, proporțională, în acord cu prevederile art. 53 din Constituție, astfel că nu este fondată critica în sensul că instanțele, în speță, urmează a aplica în mod direct și absolut textul constituțional – art. 46 invocat, nu prevederile art. 700 C. civ.

Recurentul ignoră și prevederile speciale ale prescripției dreptului material din art. 19 din Decretul nr. 167/1958, care arată în ce condiții și termene poate avea loc o repunere în termen, pe care însă recurentul nu le-a avut în vedere pentru a-și valorifica vocația succesorală la care avea acces, potrivit legii, dovedind o pasivitate care este sancționată de lege, instanțele de fond și apel aplicând în speță, în mod corect, prevederile legii, astfel că nu se poate susține că reclamantului i-a fost încălcat dreptul prevăzut de art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția europeană a drepturilor omului.

*C.A. București, s. a III-a civ., min. și fam.,
decizia nr. 796 din 11 mai 2009, nepublicată*

5. Cauză absolută de împiedicare în efectuarea actelor de acceptare a moștenirii. Tratament efectuat într-o altă localitate. Respingerea cererii de repunere în termen

C. civ., art. 700

I. Prin cererea înregistrată la Judecătoria Giurgiu, județ Giurgiu, reclamanta S.P. a chemat în judecată pe pârâta S.R., solicitând ca prin hotărârea ce se va pronunța, să se constate nulitatea absolută a certificatului de moștenitor nr. 843/11 august 1993 eliberat de fostul Notariat de Stat Giurgiu.

În motivarea cererii s-a arătat, în esență, că menționatul certificat a fost emis cu privire la defuncta B.I. – mama păților – care a decedat la data de 23 martie 1992, iar în conținutul acestuia s-a menționat în mod fraudulos faptul că reclamanta ar fi străină de succesiunea defunctei sale mame.

A precizat reclamanta că, la data emiterii certificatului de moștenitor nr. 843/1993, aceasta avea grave probleme de sănătate, aflându-se în tratament ambulatoriu, astfel că nu putea ieși din casă pe parcursul administrării medicației.

Prin sentința civilă nr. 690/27 ianuarie 2009 a Judecătorei Giurgiu, s-a respins cererea formulată de reclamanta S.P. în contradictoriu cu pârâta S.R.

II. Prin decizia civilă nr. 116/23 octombrie 2009, pronunțată de Tribunalul Giurgiu, au fost respinse excepțiile privind prescripția dreptului la acțiune și lipsa de interes, ca nefondate. A fost respins, ca nefondat, apelul formulat de reclamanta-apelantă împotriva hotărârii primei instanțe.

Tribunalul a susținut că din niciuna dintre probele dosarului nu rezultă existența vreunor acte sau fapte care să poată fi asimilate unei situații de acceptare tacită a moștenirii.

Apărarea reclamantei de acceptare a succesiunii mamei sale este aceea că în perioada deschiderii succesiunii mamei sale era bolnavă, așa cum o atestă actele medicale depuse la dosar.

Potrivit actelor medicale depuse, reclamanta se afla în stare de boală la epoca deschiderii succesiunii, însă trebuie cercetat dacă aceasta constituie o împrejurare mai presus de voința părții care a împiedicat-o să accepte succesiunea.

În cuprinsul motivației sale din apel, reclamanta a recunoscut că a fost citată în fața notarului public pentru dezbaterea succesorală notarială, însă și-a motivat absența prin tratamentul pe care îl efectua la Dispensarele din C. și M., aceasta locuind în Cîmpurelu.

În aceste circumstanțe, a apreciat instanța că starea de boală a reclamantei nu a reprezentat o cauză absolută de împiedicare în efectuarea actelor de acceptare expres sau tacită a moștenirii, întrucât starea de boală s-a suprapus și cu culpa reclamantei sub forma neglijenței, comportându-se ca un succesori nediligent, sancțiunea sa fiind aceea a rămânării ca străin de succesiune.

6. Cauze temeinic justificate. Caz fortuit. Boală psihică, gravă și de durată. Respingerea cererii de repunere în termen. Neformularea în termen de o lună de la data externării

C. civ., art. 700

I. Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoriei Sectorului 4 București la data de 5 februarie 2007, reclamanta T.G.A. a chemat în judecată pe pârâta T.V., solicitând instanței ca, prin hotărârea ce o va pronunța, să constate deschisă succesiunea de pe urma defunctului T.Ș., decedat la data de 9 iunie 2006, să constate compunerea masei succesoriale, să constate intervenită prescripția succesorală față de pârâtă, ca urmare a neacceptării succesiunii în termen, să dezbată succesiunea și să constate că reclamanta a acceptat tacit moștenirea defunctului în termenul prevăzut de lege.

Instanța a respins excepția prescripției dreptului de opțiune succesorală al pârâtei-reclamante, a dispus repunerea pârâtei-reclamante în termenul de acceptare a moștenirii defunctului T.Ș. și a respins excepția prescripției dreptului de opțiune succesorală al reclamantei-pârâte. În motivare, instanța a reținut că, deși nu s-a aflat într-o situație de forță majoră, pârâta-reclamantă a fost totuși împiedicată să accepte succesiunea defunctului T.Ș. din motive obiective, independente de voința sa, iar boala gravă și de durată a acesteia constituie un motiv întemeiat de repunere în termenul de opțiune succesorală. De asemenea, instanța a reținut că reclamanta-pârâtă, în calitate de fiică a defunctului, a acceptat tacit moștenirea, îndeplinind acte din care rezultă neîndoiește intenția acesteia de acceptare a succesiunii (s-a ocupat de imobilul în care a locuit defunctul, a achitat impozitele aferente, a finalizat procedura racordării imobilului la rețeaua de gaze și a instalării postului telefonic și a efectuat modificări constructive, respectivele acte de administrare neavând caracter urgent și provizoriu).

Pârâta-reclamantă are calitate de moștenitoare legală a defunctului în urma repunerii acesteia în termenul de acceptare a succesiunii (pârâta-reclamantă fiind împiedicată să accepte moștenirea, expres sau tacit, în termenul de 6 luni, din cauza stării precare de sănătate, afecțiunea psihică de care suferă pârâta-reclamantă constituind un motiv care justifică repunerea în termenul de opțiune succesorală), precum și ca urmare a acceptării exprese a moștenirii, voință exprimată prin cererea reconvențională depusă la dosarul cauzei.

II. Tribunalul București a arătat că, potrivit art. 700 alin. (1) C. civ., dreptul de a accepta succesiunea se prescrie printr-un termen de 6 luni, socotit de la deschiderea succesiunii. Prin încheierea pronunțată la data de 22 mai 2007, instanța de fond a respins excepția prescripției dreptului de opțiune succesorală al pârâtei-reclamante și a dispus repunerea pârâtei-reclamante în termenul de acceptare a moștenirii defunctului T.Ș., existând o inadvertență în dispozitivul acestei încheieri, chiar și în considerentele sale: pe de o parte, s-a considerat că excepția dreptului de opțiune succesorală a pârâtei-reclamante este neîntemeiată, ceea ce echivalează cu reținerea de către instanță că aceasta a efectuat acte de acceptare a moștenirii defunctului în termenul de 6 luni, prevăzut de lege, ceea ce este contrar actelor dosarului (chiar însăși pârâta-reclamantă recunoscând prin cererea reconvențională că nu a făcut acte de acceptare în acest termen, ca ulterior să fie admisă cererea de repunere în termen, ceea ce echivalează cu reținerea de către instanță că pârâta-reclamantă nu a efectuat acte de acceptare în termenul legal, pentru că, dacă ar fi făcut-o, nu s-ar mai fi justificat repunerea în termen).

Pornind de la acest aspect, respectiv de la faptul că pârâta-reclamantă nu a efectuat acte de acceptare a succesiunii defunctului său soț, Tribunalul a constatat că trebuia analizată temeinicia cererii sale de repunere în termen. Succesibilul poate fi repus în termenul de prescripție de către instanță, dacă se constată ca fiind temeinic justificate cauzele pentru care termenul de prescripție a fost depășit și cu condiția să fi cerut repunerea în termen în decurs de o lună de la încetarea cauzelor care justifică depășirea termenului de prescripție (art. 19 din Decretul nr. 167/1958). Prin cauze justificate trebuie să se înțeleagă acele împrejurări care nu pot fi imputate unei culpe a titularului dreptului de opțiune, dar care nu întrunesc nici caracterele forței majore. Este vorba, așadar, de cazuri fortuite, adică împiedicări neimputabile succesibilului, dar care nu sunt totuși împiedicări absolute, ca cele reprezentând forța majoră. Printre cauzele temeinic justificate se poate regăsi și boala succesibilului, dacă este gravă și de durată.

Tribunalul a reținut că, în speță, o asemenea stare de boală a pârâtei-reclamante a fost dovedită, ea suferind, conform deciziei asupra capacității de muncă nr. 78/9 ianuarie 2007, de demență mixtă. Însă, trebuia în mod cu totul necesar a se stabili momentul de la care începea să curgă termenul de la care pârâta-reclamantă putea formula cerere de repunere în termen, întrucât, potrivit art. 19 din Decretul nr. 167/1958, trebuia să solicite repunerea în termen în decurs de o

lună de la încetarea cauzelor care justifică depășirea termenului. Prin cererea reconvențională, pârâta-reclamantă a invocat faptul că, după decesul lui T.Ș., a încercat să obțină certificatul de deces al acestuia, pentru a obține pensia de veteran de război, dar aceste demersuri nu au mai fost efectuate, deoarece a fost internată în spital în perioada 26 octombrie 2006 - 24 noiembrie 2006. Așadar, un moment de la care putea să curgă termenul de o lună ar fi fost 24 noiembrie 2006, momentul externării din spital. Instanța de fond a reținut că această stare de boală există și în prezent și, ca urmare, practic, nu a încetat cauza care a justificat depășirea termenului nici în momentul de față. Acest argument a fost adus ca urmare a concluziilor desprinse din declarațiile martorilor audiați și a răspunsurilor pârâtei-reclamante la interogatoriu. A accepta acest argument înseamnă a accepta că pârâta-reclamantă nu are capacitatea nici măcar de a formula cerere de repunere în termen, întrucât consecințele bolii sale persistă și nu au fost ameliorate ca urmare a externării sale din spital.

Așadar, din probatoriul administrat, Tribunalul a reținut că pârâta-reclamantă nu a făcut dovada că a formulat cererea de repunere în termenul de acceptare a succesiunii în decurs de o lună de la încetarea împiedicării, împiedicarea încetând odată cu externarea sa din spital, faptul că este în continuare sub tratament medicamentos, pentru evitarea crizelor epileptice, nefiind un motiv de împiedicare în înțelesul legii, dovadă și faptul că în prezenta cauză s-a și formulat cerere de repunere în termen.

III. Curtea a reținut că criticile recursului vizează, pe de o parte, momentul de la care începe să curgă termenul de 6 luni de acceptare a succesiunii (prevăzut de art. 700 C. civ., așa cum a fost modificat prin Decretul nr. 73/1954, coroborate cu dispozițiile Decretului nr. 167/1958 privind prescripția extintivă).

Fără a contrazice posibilitatea includerii bolii succesibilului între cauzele care pot justifica depășirea termenului de prescripție, Tribunalul a reținut, din analiza probatoriilor, că recurenta-pârâtă nu a făcut dovada că a formulat cererea de repunere în termenul de acceptare a succesiunii în decurs de o lună de la încetarea împiedicării, care s-a produs la data de 24 noiembrie 2006, odată cu externarea sa din spital. Tribunalul a apreciat corect acest aspect. Deși susține că nici în prezent nu a încetat cauza care a determinat depășirea termenului, boala nefiind vindecată, recurenta a formulat cererea de repunere în termen și acte de procedură în dezbaterile prezentei succesiuni, ceea ce contrazice susținerile sale legate de considerarea tratamentului medicamen-

tos sub care se află, ca fiind un motiv de împiedicare în înțelesul legii. Afectarea capacității sale de decizie trebuia dovedită medical, existând posibilitatea uzitării unei forme de protecție judiciară, prin instituirea curatelei.

Pe de altă parte, cât privește forma de acceptare tacită a succesiunii, prin solicitarea pensiei de urmaș, Curtea a reținut că recurenta nu a indicat data efectuării acestor demersuri, nici nu a efectuat probatorii individualizate asupra acestora, pentru a se concluziona că inițierea lor a reprezentat un act juridic de opțiune succesorală eficace.

*C.A. București, s. a IX-a civ. și propr. int.,
decizia nr. 254/R din 7 mai 2009, nepublicată*

7. Cerere de repunere în termen formulată cu depășirea termenului de o lună de la încetarea cauzei de împiedicare invocate. Necunoașterea decesului

C. civ., art. 700

I. La data de 27 iunie 2007, reclamantul-pârât a formulat cerere prin care, pretinzând că are vocație succesorală legală la moștenirea rămasă de pe urma defunctului, a solicitat constatarea calității sale de unic moștenitor, precum și anularea certificatului de moștenitor eliberat pe numele pârâtului-reclamant și eliberarea unui nou certificat de moștenitor de către autoritatea competentă. De asemenea, reclamantul-pârât a solicitat repunerea în termenul prevăzut de lege pentru exercitarea dreptului de opțiune succesorală, susținând că a fost împiedicat din motive de forță majoră să accepte în termenul legal de șase luni moștenirea rămasă de pe urma defunctului.

Instanța a constatat că cererea de repunere în termen nu este întemeiată.

Astfel, potrivit art. 19 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, repunerea în termenul de prescripție este posibilă în orice situație neimputabilă succesibilului, care a dus la pierderea termenului de prescripție, verificarea temeiniciei acestor motive revenind exclusiv instanței de judecată, iar potrivit alin. (2), cererea de repunere în termen va putea fi făcută numai în termen de o lună de la încetarea cauzelor care justifică depășirea termenului de prescripție.

Instanța a reținut că reclamantul-pârât a aflat cel mai târziu despre decesul tatălui său în luna aprilie 2007. În acest sens, martorul D.T.

(de la care reclamantul-pârât a arătat, răspunzând la interogatoriu, că a aflat despre deces) a declarat că a mers la domiciliul defunctului în jur de 25 sau 26 aprilie și a aflat de la o vecină că P.D. a decedat, în aceeași seară sunându-l pe reclamantul-pârât și spunându-i de deces. Cu toate acestea, reclamantul-pârât a formulat prezenta acțiune prin care a solicitat și repunerea în termen abia la data de 27 iunie 2007. Instanța a considerat ca moment al începerii curgerii termenului de o lună acela la care martorul D.T. i-a adus la cunoștință reclamantului-pârât decesul tatălui său, ulterior acestuia reclamantul-pârât nejustificând o altă cauză neimputabilă pentru depășirea termenului de prescripție, simpla împrejurare că locuiește în străinătate neavând un asemenea caracter.

II. Curtea a arătat următoarele:

Repunerea în termenul de prescripție este consacrată, cu caracter general, de art. 19 din Decretul nr. 167/1958, care, în primul alineat, prevede că „instanța judecătorească sau organul arbitral poate, în cazul în care constată ca fiind temeinic justificate cauzele pentru care termenul de prescripție a fost depășit, să dispună chiar din oficiu judecarea sau rezolvarea acțiunii (...)”. Repunerea în termenul de prescripție este, așadar, beneficiul recunoscut de lege titularilor drepturilor subiective, în condițiile anume prevăzute, în temeiul căruia aceștia își pot valorifica drepturile chiar dacă termenul de prescripție extinctivă s-a împlinit.

Potrivit celui de-al doilea alineat al aceluiași articol, „cererea de repunere în termen va putea fi făcută numai în termen de o lună de la încetarea cauzelor care justifică depășirea termenului de o lună”. Articolul 19 alin. (2) din Decretul nr. 167/1958 stabilește, așadar, atât durata termenului de repunere în termenul de prescripție (o lună), care este, la rândul său, potrivit opiniei majoritare exprimate în doctrina de specialitate, tot un termen de prescripție, cât și începutul acestui termen (data încetării cauzei care justifică repunerea în termen).

Termenul de o lună prevăzut de acest text de lege privește atât cererea de repunere în termenul de prescripție, cât și introducerea cererii de chemare în judecată privind pretenția pe fond, deoarece, dacă legiuitorul ar fi avut în vedere numai cererea de repunere în termen, atunci ar fi trebuit să stabilească un al doilea termen în care să se formuleze cererea de chemare în judecată privind fondul litigiului, după încuviințarea repunerii în termen, ceea ce nu a făcut.

În condițiile în care reclamantul a invocat drept cauză justificată pentru neexercitarea dreptului de opțiune succesorală necunoașterea

decesului tatălui său, data încetării acestei situații este cea la care a luat cunoștință, pe orice cale, de evenimentul respectiv.

Nu există niciun argument de ordin legal sau rațional pentru care să nu poată fi luată în considerare, ca moment de la care începe să curgă termenul în care trebuia formulată cererea de repunere în termen, decât data la care reclamantul a aflat pe cale oficială despre deschiderea succesiunii tatălui său.

Prin urmare, în mod legal au apreciat instanțele de fond că aduce-re la cunoștința reclamantului a acestei împrejurări de către martora D.T. are semnificația încetării cauzei invocate de reclamant pentru care a depășit termenul de acceptare a succesiunii.

*C.A. București, s. a III-a civ., min. și fam.,
decizia nr. 1458 din 2 noiembrie 2009, nepublicată*

Doctrină și jurisprudență publicate în revistele de specialitate

8. Drept de succesiune. Moștenitor sezinar. Necesita-tea acceptării moștenirii

C. civ., art. 689, art. 700

Potrivit art. 653 alin. (1) C. civ., descendenții și ascendenții au de drept posesiunea succesiunii din momentul morții defunctului.

Așadar, regula generală este că orice moștenitor, afară de descen-denți și ascendenți, trebuie să ceară trimiterea în posesiune pentru a se bucura de folosința efectivă a averii succesoriale.

Trimiterea în posesiune nu influențează decât asupra posesiunii moștenirii, care este dobândită de moștenitorul fără sezina. Cât pri-vește proprietatea averii succesoriale, ea trece asupra moștenitorului fără sezina în momentul decesului autorului său, întocmai ca asupra moștenitorului care are sezina.

Prin urmare, între sezina și mecanismul de transmitere al succe-siunii nu se poate face nicio legătură, sezina nefiind susceptibilă de a avea înrâurire asupra modalităților de acceptare sau renunțare la succesiune.

De aceea, art. 700 C. civ., care prevede că dreptul de a accepta succesiunea se prescrie într-un termen de 6 luni de la deschiderea succesiunii, nu face nicio distincție după cum moștenitorii sunt sezi-nari sau nesezinari.

Descendentul sau ascendentul se bucură deci de sezină numai dacă a acceptat succesiunea, în termenul prevăzut de art. 700 C. civ. și în modalitățile prevăzute de art. 689 C. civ.

*C.S.J., decizia nr. 5787 din 19 decembrie 2001,
în P.R. nr. 6/2002, p. 213*

9. Aspecte privind dreptul de opțiune succesorală a legatarului cu titlu particular

Stabilirea domeniului de aplicare a regulii instituite de art. 700 C. civ., conform căruia dreptul de a accepta succesiunea se prescrie în termen de 6 luni de la deschiderea ei a constituit și constituie o problemă controversată.

Se pune încă întrebarea dacă ea se aplică și legatelor cu titlu particular. În legătură cu această problemă s-au conturat două puncte de vedere.

Într-o primă opinie, se consideră că termenul de 6 luni de la deschiderea succesiunii nu se aplică legatarilor cu titlu particular.

Această soluție este socotită corectă pentru următoarele considerente: art. 700 C. civ. se referă la „succesiune”, deci la o universalitate, fie a întregului patrimoniu succesoral (legatul universal), fie a unei fracțiuni a acestuia (legatul cu titlu universal), deci nu și la legatul cu titlu particular.

Cea de-a doua opinie s-a conturat mai recent, reluându-se un punct de vedere exprimat anterior, susținându-se ideea că termenul de prescripție de 6 luni, prevăzut în art. 700 C. civ., pentru exercitarea dreptului de opțiune succesorală, se aplică și legatarilor cu titlu particular. (...)

Termenul de „succesiune” poate fi interpretat că se referă și la legatele cu titlu particular. Noțiunea de „succesiune”, ca, de altfel, și noțiunea de „succesor”, în lipsa altor precizări exprese sau implicite, vizează nu numai transmisiunile universale și cu titlu universal, dar și pe cele cu titlu particular (*S. Bona, în Dreptul nr. 7/2001, p. 60*).

Secțiunea a 3-a. Exercițarea dreptului de opțiune succesorală

§ 1. Acceptarea voluntară tacită

1.1. Acte (fapte) materiale

A. Preluarea unor bunuri succesoriale

10. Luarea unor bunuri cu acordul altui proprietar. Comportament echivoc. Acceptare voluntară expresă. Condiția formei scrise

C. civ., art. 689

Potrivit art. 689 C. civ., acceptarea este tacită când succesibilul face un act sau un fapt pe care nu-l putea săvârși decât în calitatea sa de erede și din care rezultă indirect, dar, neîndoielnic, intenția sa de a accepta a moștenirii.

În ceea ce privește luarea unor bunuri care au aparținut defuncțiilor, la care s-au referit martorii săi audiați în faza apelului, se reține, în primul rând, că nu a fost dovedită. Astfel, declarațiile lor sunt contrazise de declarațiile martorilor intimei-pârâte, care au declarat că o vizitează des pe mătușa apelantei-reclamante și că nu au văzut-o niciodată pe aceasta la domiciliul intimei, care constituie și ultimul domiciliu al defuncțiilor. Or, un corolar al regulii instituite de art. 1169 C. civ., potrivit căruia sarcina probei revine reclamantului, este acela că dubiul profită pârâtului. Mai mult decât atât, nici chiar apelanta nu a invocat, nici prin cererea de chemare în judecată și nici prin cererea de apel, efectuarea unor asemenea acte.

Nu în ultimul rând, admitând totuși că bunurile ar fi fost luate de apelantă după decesul lui C.I., faptul că a cerut acordul intimei-pârâte lasă loc echivocului în interpretarea comportamentului său ca fiind cel al unui proprietar, fiind posibil ca solicitarea acestui consimțământ să aibă semnificația recunoașterii acesteia ca proprietar.

Referitor la discuțiile avute cu intimata-pârâtă, mătușa sa, în vederea prezentării la un notar public pentru dezbaterea succesiunii, aceea, la rândul lor, nu constituie acte de acceptare a moștenirii, întrucât acceptarea voluntară expresă trebuie să îmbrace forma scrisă, respec-